

Павличка (третій рядок першої строфи). Одначе, реструктуруючи джерельну одиницю “*kinsmen*”, перекладач виводить на текстову поверхню сему «родинного зв'язку» у прагматичному (смісловому) відповіднику «*родичі*», що у свою чергу засвідчує вищу значущість аксіологеми «родина» у питомо українській мовній картині світу.

Аналіз лексеми «*died*» в її метадискурсних проєкціях також дозволяє побачити інші аспекти соціокультурної «відмінності». Якщо у структурі оригіналу можливі смислові відтінки редукуються загальністю значення цієї одиниці, ужитою задля констатації переходу в «отологію небуття» без увиразнення його чинників, то в обох перекладах вбачаємо (хоча і асиметричну) конвергентність оприявлення соціально-історичних компонентів смислу. Метадискурсне реструктурування аналізованої джерельної одиниці перетворює її на точку біфуркації, значеннєво-смісловє розгалуження якої представленє відповідниками «*вмерла*»/ «*помер*», «*впавши*», «*вбитий*». Спільність історичного коріння обох перекладачів, апіорне знання того, що за правду не просто вмирають, а швидше вбивають, створює ефект концептуальної соціокультурної суголосності обох метатекстів та їхньої відмінності по відношенню до прототексту, авторка якого (попри намагання зрєктися зовнішнього світу), своєю творчістю прєсупонує цінності демократичного суспільства, де ціна свободи слова вимірюється силою самого слова, а не ціною людського життя.

Отже, виявлені в зонах асимптоичності та дивергентності випадки значеннєво-сміслового незбігу цільових текстів як між собою, так і у зіставленні з першоджерелом здебільшого пояснюються перестратифікацією апіорних смислів, а також смислоприрощенням, що призводить до апостеріорного оприявлення соціокультурних маркерів відповідно до аксіологічної ієрархії психосоціокультурних особистостей перекладачів. Такий висновок доводить висунуту нами гіпотезу щодо соціокультурної детермінованості реструктурування джерельних значеннєво-сміслових єдностей у перекладі. У подальших розвідках перспективним вважаємо реалізацію описаного алгоритму на матеріалі не тільки множинних перекладів окремих текстів, але і цілісних метапоетичних проєктів, присвячених стереоскопічному долученню творчості того чи іншого зарубіжного автора до царини української літературної полісистеми.

Література

1. Кушнина Л. Динамика переводческого пространства: гештальт-синергетический подход / Л. Кушнина – Пермь : Изд-во Перм. ун-та, 2003. – 232 с.
2. Derrida J. Des Tours de Babel / Derrida J./ translated by Joseph F. Graham. // Difference in Translation/ed. with an introduction by J.Graham – Ithaca and London : Cornell university press, 1985. – P.165–209.
3. Hewson L. and Martin J. Redefining Translation. The Variational approach. London – New York : Routledge, 1991. – 263р.
4. Дікінсон Е. Лірика / Емілі Дікінсон : пер. з англ./ упоряд. та передмова С. Д. Павличко. – К. : Дніпро, 1991. – 301 с.
5. Електронний ресурс www.poetryfoundation.org.

УДК 811.124

Петришин М.Й. (Івано-Франківськ)

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНІМОМ У ЛАТИНСЬКІЙ МОВІ

Досліджуються особливості латинських фразеологізмів з компонентом-зоонімом. Пояснено причини виникнення позитивних і негативних конотацій у прислів'ях та приказках зі згаданим компонентом.

Ключові слова: зоонім, прислів'я, національно-культурна специфіка, латинська мова.

Исследуются особенности латинских фразеологизмов с компонентом-зоонимом. Объяснены причины возникновения положительных и отрицательных коннотаций в пословицах и поговорках с упомянутым компонентом.

Ключевые слова: зооним, пословица, национально-культурная специфика, латинский язык.

The article is devoted to the investigation of the peculiarities of the Latin phraseology with component-zoonim. The reasons of appearance of negative connotations in the proverbs and sayings with the mentioned components are explained.

Key words: zoonim, proverb, national-cultural specificity, Latin language.

Чільне місце у фразеологічному фонді кожної мови посідають фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом. Назви тварин зустрічаються в міфології та фольклорі вже з найдавніших часів. Тваринам надавалося символічне значення, вони зображувалися як священні створіння, мудрі і пророчі істоти. Людина протягом віків співіснувала з тваринами, приручала їх, вивчала поведінку представників тваринного світу. Прагнучи дати характеристику своїй поведінці, почуттям, стану, зовнішності, люди порівнювали себе з представниками тваринного світу. Фразеологізми і паремійні одиниці з компонентом-зоонімом відображають багаторічне спостереження людини за зовнішнім виглядом та поведінкою тварин, передають ставлення людей до “братів-менших”, є культурно-

інформаційним фондом у кожній мові. У зв'язку з цим фразеологізми і паремії із зоонімами є однією з найуживаніших і значущих ланок у фразеосистемі будь-якої мови. Це зумовлено належністю назв тварин до найдавнішого шару лексики, що сприяє їх легкому алегоричному осмисленню.

Об'єктом наукового аналізу неодноразово ставала зоонімна лексика у складі фразеології. Фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом лінгвісти досліджували на матеріалі різних мов. В українському мовознавстві цій проблемі присвячені розвідки І.О. Голубовської [1], О.П. Левченко [6], В.Д. Ужченка [9] та інших. Зооніми в лінгвокультурологічному висвітленні на матеріалі польської мови опрацьовувала М.В. Пасюрківська [7]. Т.В. Козлова [2] досліджувала фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом на матеріалі російської мови, Г.Л. Кривенко [4] вивчала паремії з анімалістичним компонентом на матеріалі англійської мови. Вивченню анімалізмів в іспанській мові присвячені розвідки Е.А. Корман [3]. Національну специфіку фразеологізмів з компонентом-зоонімом у турецькій мові розглядала І.Л. Покровська [8]. Аналізу структурних та семантичних особливостей давньогрецьких зооморфних метафор присвячена розвідка О.В. Лазер-Паньків [5]. Попри значну кількість праць у галузі фразеології, фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом на матеріалі латинської мови не були ще предметом окремого дослідження з точки зору особливостей їх семантики та національно-культурного змісту.

Метою нашої статті є опис складу і семантики фразеологічних одиниць і паремій з анімалістичним компонентом на матеріалі латинської мови.

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких завдань:

- укласти реєстр латинських фразеологізмів та прислів'їв із зоонімами;
- подати тематичну класифікацію латинських фразеологізмів зазначеної групи;
- розглянути семантичну характеристику латинських фразеологізмів з анімалістичним компонентом.

Об'єкт дослідження становить корпус фразеологічних одиниць і паремій, у складі яких виявлено зоонім.

Предметом нашої розвідки є семантичні особливості фразеологізмів з компонентом-зоонімом у латинській мові.

Матеріалом дослідження слугувала вибірка латинських фразеологізмів і паремій з компонентом-зоонімом.

Давні люди вірили, що між людьми та тваринами існують родинні зв'язки. Кожне плем'я обирало собі такого "родича" і робило його символом роду. Фразеологічні системи зберігають принципи і зооцентризму, й антропоцентризму наївної картини світу. Символами прототипних уявлень про силу, мужність, відвагу, хитрість, швидкість у пересуванні, навіть мудрість тощо виступають представники тваринного світу. Проте очевидно, що основну частину фразеологічних одиниць сформовано під впливом антропоцентричних уявлень, переконаності людини у своїй вишості над тваринним світом. Фразеологічна тваринна символіка пов'язана з вербалізацією характеристик зовнішнього вигляду людини, її віку, рис характеру, психологічного сприйняття, освіченості тощо.

У лінгвістичній літературі знаходимо різні терміни для позначення досліджуваного поняття: "фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом" (В.М. Мокієнко), "фразеологія живої природи", "зоосемічні фразеологічні одиниці" (Н. Петрова), "фразеологічні одиниці із зооморфізмами" (Є.О. Гутман, П.О. Литвин), "фразеологізми із зоосемізмами" (І.О. Голубовська) "зоофразеологізми" (В. Ужченко). У нашому дослідженні послуговуємося терміном "фразеологізми з компонентом-зоонімом", який, на нашу думку, універсальний.

У процесі дослідження латинського фразеологічного фонду ми виявили понад 290 фразеологізмів і паремій з анімалістичним компонентом.

Тематичну класифікацію фразеологізмів з компонентом-зоонімом поділяємо на 6 груп, деякі з них членуються на підгрупи:

1. Власне зоофразеологізми:

1.1 Фразеологізми з компонентом *bestia* – тварина (4 ФО): *Bestia bestiam novit. – Звір звіра пізнає.*

1.2 Фразеологізми з назвами диких тварин (69 ФО, з них: *lupus* – вовк (26), *leo* – лев (9), *ursus* – ведмідь (1), *mus* – миша (8), *lepus* – заєць (4), *vulpes* – лисиця (8), *aper* – кабан (2), *simia* – мавпа (1), *servus* – олень (1), *camelus* – верблюд (3), *elephantus* – слон (6)). Наведемо приклади: *Elephantum ex musca facere. – Робити з мухи слона. Quaelibet vulpes caudam suam laudat. – Кожний лис хвалить свого хвоста. Tenere lupum auribus. – Тримати вовка за вуха.*

1.3 Фразеологізми з назвами свійських тварин (106 ФО, з них *equus* – кінь (9), *canis* – собака (29), *asinus* – осел (23), *catullus* – кіт (5), *ovis* – вівця (3), *capra* – коза (3), *hircus* – козел (3), *bos* – бик (13), *sus* – свиня (10), *agnus* – ягня (1), *taurus* – віл (3), *vacca* – корова (1), *mulus* – мул (3)). Наприклад: *Noli equi dentes inspicere donate. – Дарованому коневі в зуби не дивляться. Asinus asinorum in saecula saeculorum. – Осел над ослами навік-віки. Margaritas ante porcos. – Перли перед свиньми.*

2. Орнітофразеологізми:

2.1 Фразеологізми з компонентом *avis* – птах (16 ФО). Наведемо приклади: *Qualis avis, talis cantus. – Який птах, така й пісня.*

2.2 Фразеологізми з назвами диких птахів (48 ФО, з них *corvus* – ворона (13), *cuculus* – соловей (1), *passer* – горобець (1), *aquila* – орел (5), *hirundo* – ластівка (1), *psittacus* – папуга (1), *graculus* – галка (2), *ulula* – сова (3), *columba* – голуб (2), *cygnus* – лебідь (1), *pisca* – сорока (1)). Наприклад: *Aquila non captat muscas. – Орел не ловить мух (негідно розумної людини займатися дурницями). Corvus albus. – Біла ворона.*

2.3 Фразеологізми з назвами домашніх птахів (7 ФО, з них *gallus* – півень (1), *gallina* – курка (5), *anser* – гуска (1)). Наприклад: *Gallina scripsit. – Курка написала.*

3. Ентомофразеологізми (8 ФО, з них *apis* – бджола (2), *musca* – муха (4), *aranea* – павук (1), *culix* – комар (1)). Наприклад: *Si sapias, sis apis*. – *Якщо ти розумний, будь бджолою.*
4. Іхтіофразеологізми:
 - 4.1 Іхтіофразеологізми з родовим поняттям *piscis* – риба (12 ФО): *Piscis primum a capite foetet*. – *Риба починає псуватися з голови.*
 - 4.2 Іхтіофразеологізми з родовими назвами риб (5 ФО), з них *delphinus* – дельфін (3), *anguilla* – вугр (2): *Delphinum nature doces*. – *Вчиши плавати дельфіна.*
5. Рептиліофразеологізми (11 ФО, з них *anguis* – змія (7), *testudo* – черепаха (3), *crocodillus* – крокодил (1)). Наприклад: *Latet anguis in herba*. – *Змія ховається у траві.*
6. Амфібіофразеологізми (6 ФО, а саме: *rana* – жаба (2), *cancer* – рак (4)). *Cancrum recta ingredi doces*. – *Учиши рака їти вперед (даремна праця).*

Використання як образного стрижня фразеологічної одиниці опису дії і поведінки тварини для позначення ситуації у сфері відносин між людьми характерне для багатьох мов. Зооніми легко переходять у розряд слів-символів, відображають уявлення людей про різних тварин. Образ-символ тварини формувався під впливом різноманітних повір'їв. У зв'язку з цим у фразеологічному фонді знаходимо різні думки про ту чи іншу тварину. У латинській мові часто використовували номінації тих тварин, меліоративні або пейоративні характеристики яких були чітко вираженими. Продуктивне використання зоонімів у фразеології є наслідком того, що людина з появою нового об'єкта асоціювала його з навколишнім світом, із тим, що їй знайоме. Слід зазначити, що схвалення або осуд за допомогою зооніма має історичне та психологічне підґрунтя, а саме – міфологічне осмислення ролі тієї чи іншої тварини в системі тотемних уявлень. Зооморфна метафора виступає засобом образної оцінної характеристики людини, в основі якого лежить сукупність зафіксованих у свідомості етносу ознак образу тварини. Фразеологічні та паремійні одиниці із зоонімами дають можливість точніше висловлювати думку, влучно передавати її зміст і емоційне забарвлення, відображають мовний антропоцентризм. Відображення тваринного світу у фразеологічних образах пов'язане з традицією, коли людина вважала себе частиною природи, а саму природу персоніфікувала, наділила представників тваринного світу рисами, притаманними людині. Найчастіше у фразеологічному фонді латинської мови вживаються назви тих тварин, з якими людина контактувала у процесі господарської діяльності

Розглянемо латинські паремії, в яких фігурує образ осла (*asinus*). Парадокс інтерпретації цього зооніма полягає в тому, що в міфологічних уявленнях древніх греків і римлян він вважався священною твариною, зокрема Діоніса, Крона і Пана, а також одним з атрибутів Сатира. У римській міфології під час свята на честь Конса, бога догляду за насінням, зібраним у зерносховища, ослів та іншу домашню худобу прикрашали вінками, що символізувало родючість. Подібний ритуал існував і під час святкування Весталій. Проте в латинській фразеології осел має здебільшого негативну конотацію і виступає прототипом нерозумної, впертої та лінивої людини, символом невігластва, оскільки люди в давнину серед усіх вад найбільше висміювали дурість. Йому приписують також конотацію марності, непотрібності. Наведемо приклади: *Asinus asinorum*. – *Осел над ослами.* *Asinus ad lyram*. – *Осел біля ліри*, тобто: розуміється, як осел на грі на лірі. Цей вислів вживають у значенні “бути неосвіченим, невігласом, некомпетентним у певній галузі”. *Ex auribus asinum cognoscimus*. – *По вухах осла пізнаємо*, тобто дурість важко приховати. *Quid asinus de pipere?* – *Хіба розуміється осел на перці?* *Quando coronatur asinus, tunc terra gravatur*. – *Коли осла уквітчують, моді землю обтяжують*, тобто горе тому селу, де дурень старостує. У багатьох пареміях спостерігаємо намагання принизити та дискредитувати осла, змалювати його смішним і нерішучим. Наприклад: *Asinus Buridani inter duo prata*. – *Буріданів осел між двома оберемками лугової трави*. Образ Буріданова осла є прикладом парадокса абсолютного детермінізму стосовно вчення про волю: осел, який перебуває на однаковій відстані від обох оберемків сіна, мусить сконати від голоду, оскільки не здатний вибрати одного із них. Сьогодні вираз вживають переносно для характеристики нерішучої людини, яка довго вагається й не може прийняти правильне рішення. *Asinus esuriens fustem negligit*. – *Голодний осел не звертає уваги на дрючок*. Цей вислів використовують для засудження тих, хто заради їжі згоден на будь-які приниження. *Asinus stramen mavult quam aurum*. – *Осел воліє мати підстилку, ніж золото*. *Surdo asino fabulam narrare*. – *Розповідати байку глухому ослу*. *Ab equis ad asinos*. – *Із коней в осли*, тобто зазнати пониження у посаді. Крім того, образ осла є символом поступливості та невибагливості: *Asini exiguo pabulo vivunt*. – *Осли задовольняються нужденним кормом*.

Бик або віл (*bos*) у римській міфології є священною твариною Марса, його приносили у жертву Марсу, Юпітеру і богу лісів Сільвану, вважали символом родючості, працьовитості, втіленням завзятості і впертості, наполегливості і терпіння, люті і сили, могутності сил природи. Проаналізований матеріал засвідчив, що образ бика у латинських пареміях має як позитивні, так і негативні конотації. Позитивну конотацію зооніма *bos* спостерігаємо у вислові *A bove maiore discit arare minor*. – *Малий віл вчить у великого орати*, тобто старше покоління передає молодшому знання, досвід, традиції. Проте часто образ вола набуває негативної конотації. Наприклад, *Bovi clitillae imponere*. – *Надіти бикові сідло*, тобто п'яте колесо до воза. *Ubi non sunt boves, praesepo vacuum est*. – *Де немає волів, там хлів чистий*. *Quod licet Iovi, non licet bovi*. – *Що дозволено Юпітеру, не дозволено бикові*. *Vovet cornu trahere*. – *Тягнути бика за роги*, тобто змушувати насильно щось робити. *In lingua mihi bos*. – *Бик у мене на язичі*, тобто не могу нічого сказати. Таким фразеологізмом називали у давнину продажного свідка. Вислів *Septimus bos*. – *Сьомий бик* характеризує дурну, позбавлену почуттів, брутальну людину. Його появу пов'язують з тим, що в жертву богам за традицією приносили шість порід тварин. Бідні люди, не маючи можливості принести в жертву живу тварину, ліпили бика з тіста. Цей бик, без ознак життя й почуттів, став уособленням глупоти.

Кінь (*equus*) відігравав значну роль у господарській діяльності давніх людей, символізував силу, міць і витривалість. Проте у фразеології латинської мови знайшло відображення негативного ставлення до образу

коня. Варто згадати вислів *Equus Troianus*. – *Троянський кінь*, що символізує приховану небезпеку чи підступні дії стосовно опонента. З конем Гнея Сея, який приносив нещастя всім, кому діставався, пов'язують виникнення вислову *Habere equum Seianum*. – *Мати коня Сея*, тобто везе як утопленику.

Вовк (*lupus*) у римській традиції змальовують хижою твариною, яка має хитру натуру. Цей образ символізує знищення, голод, страх, дикість, брехливість, агресію, хитрість, підступність тощо. Зоонім *lupus* викликає асоціацію з агресивними, жорстокими, жадібними людьми, які позбавлені моралі. Наприклад, *Lupus pilum mutat, non mentem*. – *Вовк линяє, але звичок не міняє. Fur furem cognoscit, lupus lupum*. – *Злодій пізнає злодія, а вовк вовка. Lupi faucibus manum ne comitte*. – *Не сунь руку в пащу вовка. Homo homini lupus est*. – *Людина людині – вовк. Lupus non curat numerum ovium*. – *Вовк не шкодує навіть лічених овець*. Так метафорично позначають людину, яка вільна від будь-яких моральних принципів і чинить беззаконня. З компонентом *lupus* зафіксовано фразеологічні одиниці, у яких вовк виступає парним символом: вовк – вівця, де вовк – символ агресора, а вівця – жертви: *Lupos apud oves custodes relinquere*. – *Залишити вовка охороняти овець. Ovem lupo committere*. – *Довіряти вовкові вівцю*. Часто вовк ставав символом егоїзму певної особи, її небажаності: *Triste lupus stabulis*. – *Сумно, коли вовк у стайні*. Образ вовка характеризує також стан безвихідного становища: *Tenere lupum auribus*. – *Тримати вовка за вуха*. Стародавні люди вважали, що втримати вовка нелегко, а забрати руки небезпечно.

Зоонім ведмідь (*ursus*) у світовій культурі символізує силу: *Non facile manibus vacuis occiditur ursus*. – *Не легко голыми руками вбити ведмедя*.

Образ лева (*leo*) є уособленням розуму, шляхетності, доблесті, справедливості, гордості, хоробрості, символом сили, влади та величі. У результаті дослідження виявлено, що зоонім *leo* мав у свідомості римлян позитивну конотацію і вживався для того, щоб підкреслити впливовість і значущість людини: *Ex ungue leonem cognoscimus*. – *По кіттю пізнаємо лева*.

Образ лисиці (*vulpes*) виступає засобом вербалізації хитрості й лицемірства: *Annosa vulpes haud facile capitur laqueo*. – *Стара лисиця не легко попадається у тенета. Quaelibet vulpes caudam suam laudat*. – *Кожний лис хвалить свого хвоста. Contra vulpem vulpinandum*. – *Проти лисиці потрібно хитрувати по-лисячому*.

Слон (*elephantus*) у досліджуваній фразеологічній системі є знаком чогось надзвичайно великого, важкого і значного: *Elephantum ex musca facere*. – *Робити з мухи слона*. Образ слона може набувати й пейоративної конотації та використовуватися для характеристики байдужої і нечутливої людини: *Elephanti corio circumtentus est*. – *Обтягнутий шкірою слона*.

Основною конотативною рисою в образі бджоли є працьовитість, що, зокрема, засвідчено в паремії: *Si sapias, sis apis*. – *Якщо ти розумний, будь бджолою*.

Властивість риби швидко псуватися лягла в основу виразу *Piscis primum a capite foetet*. – *Риба починає псуватися з голови*, в якому експлікована ідея особливої відповідальності керівництва будь-якого колективу або спільноти, оскільки від особистісних якостей цих людей залежить перспектива розвитку окремих колективів і суспільства. У мовній картині світу римлян риба була також символом здоров'я, оскільки у древніх було повір'я, що риба ніколи не хворіє: *Sanior est pisce*. – *Здоровіший від риби*.

Образ гадюки у свідомості давніх римлян символізував злу і підступну людину, яка на піклування й шанобливе ставлення до неї відповідає зрадою: *Viperam sub ala nutricare*. – *Вигодовувати гадюку за пазухою*. Крім того, змія може виступати символом прихованої небезпеки: *Latet anguis in herba*. – *Змія ховається у траві*.

В образі жаби (*rana*) втілювалося уявлення про чванливу людину: *Inflare se tamquam rana*. – *Надуватися, як жаба*.

Орел (*aquila*) символізує силу і велич, швидкий і високий політ, швидкість і безстрашність: *Aquila non generat columbat*. – *Орел не народжує голуба. Aquilam volare doces*. – *Вчиши орла літати*, тобто намагаєшся навчати справі того, хто розуміється на ній краще від тебе.

У ході дослідження виокремлено і проаналізовано 6 груп ФО, а саме ФО з компонентами-зоонімами ссавці, птахи, комахи, риби, рептилії, амфібії. Група ссавці нараховує 106 ФО; група птахи – 55 ФО; найменшими за кількісною ознакою є групи риби – 17, рептилії – 11 ФО, комахи – 8 ФО і амфібії – 6 ФО. Широке використання зоонімів у фразеології латинської мови зумовлено тим, що ці компоненти входять до найдавнішого пласту словникового складу мови. Семантика фразеологічних одиниць із компонентом-зоонімом відображає специфіку культури давніх римлян, є результатом їхнього образного мислення римлян, в якому втілений життєвий досвід багатьох поколінь. Деякі номінації тварин стали стійкими метафорами, що позначають характеристику або властивість людини.

Список літератури

1. Голубовська І.О. Метафорико-символічні іпостасі зоонімів у рамках фрагмента мовної картини світу "царство тварин" (на матеріалі української, російської, англійської та китайської мов) / І.О. Голубовська // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 61–68.
2. Козлова Т.В. Семантика фразеологізмів с названнями животных в современном русском языке / Т.В. Козлова. – М. : МГУ, 2003. – 192 с.
3. Корман Е.А. Фразеологические единицы с анималистическим компонентом в испанском языке (функционально прагматический и когнитивный аспекты) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 "Романские языки" / Е.А. Корман. – Воронеж, 2007. – 20 с.
4. Кривенко Г.Л. Зоосемізми в англійській та українській мовах: семантико-когнітивний і функціонально-прагматичний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.17 "Порівняльно історичне і типологічне мовознавство" / Г.Л. Кривенко. – Київ, 2006. – 20 с.

5. Лазер-Паньків О.В. Особливості давньогрецької зооморфної метафори на позначення рис характеру людини / О.В. Лазер-Паньків // Мовні і концептуальні картини світу. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2012. – С. 391–398.

6. Левченко О.П. Принципи зооцентризму у фразеотворенні / О.П. Левченко // Проблеми зіставної семантики : зб. наук. ст. – К. : КДЛУ, 2001. – С. 206–209.

7. Пасюківська М.В. До проблеми мовного образу птахів в польській фразеології / М.В. Пасюківська // Київські полоністичні студії. Європейський вимір української полоністики. – 2007. – Т. IX. – С. 541–546.

8. Покровська І.Л. Національна специфіка семантики турецьких фразеологізмів з компонентом-зоонімом : автореф. дис на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : 10.02.13 “Мови народів Азії, Африки, аборигенів Америки та Австралії” / І.Л. Покровська. – К. 2007. – 20 с.

9. Ужченко В.Д. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні : автореф. дис на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 “Українська мова” / В.Д. Ужченко. – Х., 2000. – 18 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Корж Н.Г., Луцька Ф.Й. Из скарбниці античної мудрості / Н.Г. Корж, Ф.Й. Луцька. – К. : Вища школа., 1988. – 320 с.

2. Латинська фразеологія : слов.-довід. / авт., уклад. П. І. Осипов. – К. : Академвидав, 2009. – 344 с.

3. Цимбалюк Ю.В. Латинські прислів'я і приказки / Ю.В. Цимбалюк. – К. : Вища шк., 1990. – 436 с.

УДК 811.111'42

Писаренко Л.М. (м. Харків)

ДИСКУРС ПОЛІТИЧНОГО ТОК-ШОУ ЯК ГІБРИДНИЙ ТИП ДИСКУРСУ

У статті розглядається дискурс ток-шоу як гібридний тип дискурсу, що поєднує характеристики, що об'єднує характеристики інституційного та побутового дискурсу. Виділяються основні категорії дискурсу політичного ток-шоу.

Ключові слова: дискурс, категорії, дискурс ток-шоу.

В статье рассматривается дискурс ток-шоу как гибридный тип дискурса, объединяющий характеристики институционального и бытового дискурса. Выделяются основные категории дискурса политического ток-шоу.

Ключевые слова: дискурс, категории, дискурс ток-шоу.

This article explores talk show discourse as a hybrid type of discourse that exhibits characteristics of institutional and casual conversation discourse. Main categories of political talk show discourse are distinguished.

Key words: discourse, categories, talk show discourse.

Телебачення як соціальний інститут привертає увагу вчених та дослідників різних галузей науки: філософії, журналістики, політології, психології, соціології та інших, оскільки є невід'ємною частиною соціального та культурного життя сучасного суспільства, що здатна впливати на світогляд його членів, формувати національну культуру і знаходить своє відображення у мові. Дослідження масмедіа ведеться вітчизняними та зарубіжними вченими-лінгвістами у різних напрямках: теорії комунікації (Почепцов), дискурсології (Карасик, Чудинов, Шейгал, Chilton, van Dijk), критичного аналізу дискурсу (Чернявська, van Dijk).

Сучасне телебачення пропонує багато різноманітних жанрів екранної продукції: новини, інтерв'ю, бесіди та дискусії, прес-конференції, брифінги, коментарі та обзори, очерки, замальовки та інші. Одним з найпопулярніших жанрів, що об'єднує в собі ознаки дискусії, інтерв'ю, розважальної та інформаційно-аналітичної передачі, є ток-шоу [11]. Ток-шоу, обраний за об'єкт дослідження, виділяється з-поміж інших телевізійних продуктів (дискурсів окремих жанрів), тому що перебіг розмови контролюється режисером, регулюється ведучим, формується учасниками – гостями та оцінюється аудиторією – глядачами [16, с. 490]. Але проблема характеристик дискурсу політичного ток-шоу як особливого за жанром різновиду медіадискурсу ще чекає розв'язання, що зумовлює актуальність даної роботи. Мета даної статті – схарактеризувати дискурс ток-шоу як особливий вид інституційного дискурсу, виділивши його основні категорії. Для розв'язання цієї задачі використовувалися записи двох найпопулярніших американських політичних ток-шоу за даними сайту TVNewser: Face the Nation (3 млн. глядачів) та Meet the Press (2.89 млн. глядачів), які послуговували матеріалом дослідження.

У вітчизняній та зарубіжній науці ток-шоу (далі – ТШ) досліджувались як різновид медіапродукту та суспільне явище (Б. М. Тімберг, Л. Гріндстафф, Дж. Міттелл, І. Чайка, Н. Островська, О. Шерман), як жанр телевізійного дискурсу (І. Победоносцева, О. Ларіна, Е. Могилевська), окремо розглядалися прагматичні особливості ТШ (К. Грегори-Сігнес, К. Іліе). За даними досліджень саме ток-шоу з перших днів свого виникнення пронизували теле та радіоэфір протягом усього дня та займали 24% усього радіоэфіру з 1927 по